

СЕКЦІЯ 9 - ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

АЛЕКСАНДРОВА В.О., ст. викл. каф. ЕАтаО НТУ «ХПІ»

ЛЕГОЦЬКА Ю.І., студент каф. ЕАтаО НТУ «ХПІ»

МАРИЧ В.В., студент каф. ЕАтаО НТУ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Сучасні умови економічного розвитку змушують підприємства стикатися з такими проблемами як гострий дефіцит фінансових ресурсів, що не дає їм змоги стабільно розвиватися. Так, досить вагомою проблемою є несвоєчасне та недобросовісне погашення фінансових зобов'язань позичальниками, що призводить до нестачі обігових коштів підприємства. Цю проблему не завжди можна вирішити за допомогою банківського кредиту, оскільки він є важкодоступним для більшості позичальників в Україні та зокрема потребує застави майна, що спричиняє великий ризик для підприємства. За таких умов ефективним механізмом фінансування бізнесу, що допомагає зменшити дебіторську заборгованість підприємств, є факторинг.

Теоретичними і практичними питаннями щодо проблем управління дебіторською заборгованістю за допомогою факторингу серед українських вчених займаються такі автори як О.І. Пальчук, Н. О. Кожель, О.В. Добровольська, Г.Є. Шпаргало, Н.В. Наконечна та інші.

Так, О. Пальчук аналізує специфіку факторингових операцій та їх переваги для постачальника та дебітора [1], Н. Кожель дослідила передумови активації ринку факторингових послуг в Україні, сучасний стан ринку та його перспективи розвитку [2], О. Добровольська визначила проблеми розвитку факторингових послуг та розкрила переваги та недоліки факторингу як сучасного інструменту розрахунково-платіжних взаємозв'язків[3].

Факторинг - це діяльність, пов'язана з кредитуванням підприємства шляхом викупу його дебіторської заборгованості фінансовим посередником – фактором (банком, страховою

компанією, спеціалізованою фірмою), що супроводжується елементами інформаційного, страхового, юридичного та бухгалтерського обслуговування [4]. Поняття факторингу чітко визначено у Цивільному та Господарському кодексі України [5,6].

У нашій країні ринок факторингу почав розвиватися досить недавно та переважно серед банків. Стримуючим чинником є те, що факторинг – високотехнологічна послуга, тому нею не можуть займатися фактори, які не мають достатнього досвіду, технологій і кваліфікації, а також ті, хто хотів би це робити спонтанно. На думку фінансистів, основними активними гравцями на ринку факторингових послуг в Україні були та певною мірою залишаються: Укрсоцбанк, Укрексімбанк, Райффайзен Банк Аваль, Приват-Банк, ОТП Банк, Unicredit Bank, компанії «Арма Факторинг» та Укрфактор.

Факторингові послуги, у відмінності від кредиту, є більш ефективним варіантом для суб'єктів господарської діяльності. По-перше, дана послуга вигідна для виробника, якому, після відвантаження продукції, вигідно щонайшвидше отримати кошти для подальшого розвитку бізнесу. Оскільки за допомогою факторингу можна одержати 75-90 % суми поставленого товару, то ця послуга вигідна для малих і середніх підприємств, що відчують нестачу фінансових коштів, пов'язану з труднощами невчасного погашення боргів дебіторами, а також обмеженістю доступних джерел кредитування.

Важливо звернути увагу на основні напрями факторингових послуг: покриття фінансових ризиків; управління дебіторською заборгованістю; фінансування поставок товарів (послуг); оцінювання платоспроможності покупця.

Між фактором (факторинговою компанією або банком) і постачальником полягає письмовий договір, в якому відображається перелік істотних умов, до яких обов'язково належать ті, що захищають інтереси сторін – взаємні зобов'язання і відповідальність сторін, розмір кредиту і плати за факторингове обслуговування, вид факторингу.

Враховуючи класифікацію факторингових послуг необхідно звернути увагу на таку ознаку як розрахунки з постачальниками з правом регресу і без права регресу. Оскільки банки не бажають брати на себе відповідальність за кредитні ризики, які виникають у разі непогашення боргу покупцем, то в Україні існує тільки

факторинг із регресом. Перевага такого факторингу у тому, що у разі неотримання заборгованості з дебітора через визначений строк, банк має право вимагати погашення боргу з клієнта, тобто не дивлячись на те, що ліквідний ризик банк-фактор бере на себе, кредитний ризик залишається на продавцеві. Це по суті є короткостроковим фінансуванням.[3, с. 167-168].

Необхідно виділити основні труднощі розвитку в Україні факторингових послуг:

1) переважання банків, для яких серед інших послуг факторинг займає лише частину портфеля, тоді як для спеціалізованих компаній цей вид операцій є профільним;

2) оскільки факторинг не є аналогом кредиту, то використання банком ідентичної схеми при проведенні факторингу є нецільовим;

3) дефіцит кваліфікованих спеціалістів при здійсненні факторингу;

4) висока вартість факторингових послуг, оскільки у неї включені відсоткова ставка за фінансування та комісія;

5) відсутність джерел фінансування факторингових операцій, що перешкоджає виходу на ринок нових компаній та закріпленню позицій існуючих;

6) відсутність окремого законодавчого акту з факторингових послуг.

Основні переваги факторингового фінансування для клієнта, на прикладі ОТП Банк: можливість фінансування оборотного капіталу без надання банку забезпечення; трансформація дебіторської заборгованості в «живі» гроші; надання фінансування незалежно від розмірів існуючих кредитів; ліквідація касових розривів; прискорення оборотності грошових коштів; можливість надання покупцям більш вигідних умов розрахунків; збільшення кола потенційних покупців; істотне збільшення обсягів продажів; збільшення рентабельності продажів; поліпшення платіжної дисципліни покупців; зменшення ризиків, пов'язаних із затримкою платежу [7].

Для розвитку в Україні ринку факторингових послуг необхідно упровадити законодавчо нормативні заходи, що регламентують реалізацію факторингових операцій; сформулювати пільгові умови в оподаткуванні для фінансових компаній, що вже існують та надають факторингові послуги; залучати до співпраці

ощадні, інвестиційні та іноземні банки, які можуть стати головним джерелом фінансування факторів; розвивати факторинг без права регресу, страхуючи клієнта від низки ризиків; зменшити вартість послуг, з метою збільшення попиту; створювати спеціалізовані факторингові компанії, які будуть на високому професійному рівні здійснювати факторинг як комплексну операцію.

Ринок факторингу перебуває в процесі переформатування та видозмінюється враховуючи економічні особливості розвитку держави. Зважаючи на високий потенціал України на вітчизняному ринку та за його межами, попереду – активна конкурентна боротьба та відкриті можливості для економічного зростання.

Список літератури: 1. Пальчук О.І. Факторинг на ринку фінансових послуг: монографія / О.І. Пальчук. – К.: [б. в.], 2011. – 163 с. 2. Кожель Н.А. Ринок факторингових операцій, реалії та перспективи розвитку / Н.А. Кожель // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 2 (11). – С. 212–215. 3. Добровольська О.В. Ринок факторингових послуг: проблеми розвитку та перспективи / О.В. Добровольська // Вісник Дніпропетровського аграрного університету. – 2013. – №1 (31). – С. 166 – 169. 4. Журнал «Незалежний аудитор» Факторинг у системі забезпечення економічного зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/892. 5. Цивільний Кодекс України // ВР України від 16.01.2003 № 435-IV. – ВВР, 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. 6. Господарський кодекс України // ВР України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами і доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. 7. ОТП Банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.otpbank.com.ua/big-corporate/large-corporate-clients/products-financing/factoring.php>.